

A FOGVATARTOTTAK OKTATÁSA, A TÁRSADALMI VISSZAILLESZKEDÉS TÁMOGATÁSA

Education of detainees, support of social reintegration

A reintegráció sikere – többek között – nagyban múlik azon is, hogy a büntetés-végrehajtási szervezet milyen törekvéseket tesz annak érdekében, hogy a fogvatartottak több tudással és más életszemlélettel kerüljenek vissza a társadalomba, mint amivel a zárt falak közé jöttek. Ezért elengedhetetlen az oktatás népszerűsítése, mely által a létfenntartás tágabb lehetőségei közül választhat a szabaduló – főleg, ha mindemellett gyakorlati tapasztalatot is tud szerezni. Amennyiben az általa elkövetett bűncselekmény tevőleges megbánására is ösztönözzük és önszántából tesz az általa okozott kár elvi megtérítéséért és a társadalom elfogadásáért, akkor máris sokat tettünk azért, hogy a társadalom szabályok szerint élő tagja legyen büntetése letöltését követően.

Kulcsszavak: tanulás, hiányszakma, re-integráció, bűnbánat, társadalmi elfogadás

The success of reintegration depends to a large extent, among other things as well, on what kind of efforts the prison service makes to bring detainees back into society with more knowledge and a different outlook on life than they had before arriving within the prison walls. Therefore, it is essential to promote education, which allows the released prisoner to choose from a wider range of sustainment options – especially if the prisoner can also gain practical experience. If we also encourage active repentance of the committed crime and the detainee voluntarily compensates for the damage caused and accepts society, then we have already done much to make the prisoner after serving the sentence a member of society who lives according to rules.

Keywords: learning, profession in shortage, reintegration, repentance, social acceptance

Bevezetés

A fogvatartottak társadalomba történő visszavezetésének jelentős kritériumát, szükségét képezi a fogvatartotti foglalkoztatás, mely alatt jelen esetben a munkáltatást, az oktatást, a jóvátételi programokban való részvételt értjük. Utóbbiak által a fogvatartottak újra megtalálhatják a jó irányt, visszanyerik reményüket és méltóságukat.

Az elítélteket a törvény kötelezi arra, hogy megfelelő munkavégző képesség esetén munkát végezzenek.¹ Ennek részét képezi a börtönök fenntartása és karbantartása, melyek mellett végeznek haszonnal járó munkákat is, mint mosodák, konyhák üzemeltetése. Ezen kívül termelő, mezőgazdasági és ipari tevékenységet is folytatnak a bv. intézetek mellett működő gazdasági társaságoknál. A fogvatartás során befektetett energia megtérül, ha az egyes folyamatok hatékonyan épülnek egymásra. Mind-mind az eredményes társadalmi reintegráció irányába hat: az oktatás és képzés, majd a munkatapasztalatok megszerzése, az elítéltek részére biztosított reintegrációs célú foglalkozások és egyéb programok, az egyes speciális módszerek alkalmazása szakemberek által, majd végül a reintegrációs gondozás, amely magában foglalja a befogadó környezet felkészítését is. A szabadult elítéltek a társadalomban már olyan viselkedés- és személyiségmintával rendelkezhetnek, melynek segítségével képesek helytállni a való életben, családjukat összetartani, továbbá felelősségteljes, egyéni döntéseket is hozni. Ezek összességében hozzájárulnak ahhoz, hogy a bűnisméltés, és ezáltal a visszaesés kockázata jelentősen csökkenjen. A munka és az oktatás fontosságát, reintegrációban betöltött szerepét az európai börtönszabályok² is kiemelik. Fő célkitűzésként a fogvatartottak általános iskolázottsági szintjének a növelését és a jövőbeni felelős, bűnözésmentes életvitelre való alkalmasságuk és képességük lehetőségének a javítását fogalmazza meg.

Oktatás, szakmaképzés

A visszaesési kockázat csökkentése érdekében a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (a továbbiakban: BvOP) Fogvatartási Ügyek Szolgálat, Reintegrációs és Módszertani Főosztály a fogvatartottak eredményes társadalmi reintegrációjának egyik legfontosabb elemeként tartja számon az oktatás biztosítását és a piacképes szakképzések megszervezését. Az e területen végzett tevékenység legfőbb célja az ismeretek átadásán túlmenően a szabadulást követő munkaerőpiaci elhelyezkedés

1 A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 133. § (2) bek. c) pont: „Az elítélt köteles – különösen –... a számára kijelölt munkát elvégezni.”

2 Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által 2006. január 11-én elfogadott „a Miniszteri Bizottság Európai Börtönszabályokról szóló R/2006/2 ajánlása a Tagállamok számára” forrás: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:KOAFVm8U1hkj:https://rm.coe.int/16804d4ee0+&cd=1&hl=hu&ct=clnk&gl=hu> (2022. január 11.)

elősegítése, kiemelten kezelve a piacképes szakképzési lehetőségek biztosítását. Ennek megvalósulása érdekében fontos feladatként kezeljük a fogvatartottak minél nagyobb létszámban megvalósuló oktatását, képzését. Az oktatási alkalmak – a civil élethez igazodva – előzetes egyeztetések alapján, előre tervezett órarend szerint, a bv. intézetek napirendjében rögzített időpontokban kerülnek ütemezésre.

A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. Kódex) 181. § (2) bekezdése szerint „a köznevelésben, a szakképzésben vagy a felnőttképzésben részt vevő elítéltek – ha bv. intézet működési körében felmerült okból nem állították munkába, illetve nem rendelkezik nyugellátással, szolgálati járadékkal, korhatár előtti ellátással, bányászok egészségkárosodási járadékával, átmeneti bányászjáradékkal – az oktatás, képzés ideje alatt az alapmunkadíj egynegyedének megfelelő pénzbeli térítés (a továbbiakban: ösztöndíj) illeti meg.” A fogvatartottak 2021. évi munkadíjáról, ösztöndíjáról, a munkaterápiás foglalkoztatás pénzbeli térítési díjáról és a tartási költséghez való hozzájárulásról szóló 70/2020. (XII. 18.) BVOP utasítás 4. pontja alapján „a képzésben, oktatásban részt vevő fogvatartottakat a képzés ideje alatt pénzbeli térítés (ösztöndíj) illeti meg, melynek összege 440 forint / fő / nap.” Teljes havi oktatásban való részvétel esetén a fogvatartottat – havi 20 nappal számolva – összesen 8 800 forint illeti meg.

Az egyes szakmák kiválasztásánál fontos szempont, hogy olyan képzésekbe irányítsuk az elítélteket, amelyek elsajátítását, majd a bizonyítvány megszerzését követően jó eséllyel el tudjanak helyezkedni az elsődleges munkaerőpiacon. Ezek közül talán a leghangsúlyosabbak az építőipari jellegű szakmák. Fontos ugyanakkor az is, hogy egy szabadulást követő állásinterjún be tudjanak számolni arról, hogy az adott szakmában több éves gyakorlattal rendelkeznek. Éppen ezért jelentős a kellő munkatapasztalat megszerzése, amelyre a fogvatartottakat folyamatosan motiválni kell. Ebben nem csak a reintegrációs tiszteknek, hanem az elítéltek közvetlenül foglalkozó teljes személyi állománynak is markáns szerepe van.

A bv. intézetekben elhelyezett, tankötelezett, 16 év alatti fiatalok fogvatartottak esetében kiemelt jelentősége van az oktatásba történő bevonásnak, ezért a bv. intézetek számára fontos feladat az érintett fogvatartotti csoport motiválása, ösztönzése annak érdekében, hogy tanulmányaikat a tankötelezettségi korhatár elérését követően is folytassák. A Bv. Kódex 192. § (4) bekezdésében foglaltak jelentős szempontrendszerként vannak jelen a bv. szervezet gyakorlatában, miszerint „a szabadságvesztés végrehajtása során különös gondot kell fordítani a fiatalok oktatására, személyiségének fejlesztésére és testi fejlődésére, a tankötelezettség érvényesítésére, az első szakmához jutás lehetőségére”. A 193. § (1) bekezdése értelmében pedig „biztosítani kell, hogy a fiatalok szakképzésben vagy betanított munkás-képzésben vegyen részt, és lehetővé kell tenni,

hogy középfokú iskolai tanulmányokat folytasson”, illetve a törvény alapján „a fiatalok a tankötelezettségét a 16. életévének betöltéséig köteles folytatni”.

Magyarországon fiatalok fogvatartottakat három bv. intézetben helyeznek el.³ Jelenleg 70 fő fiatalok börtön végrehajtási fokozatú, 47 fő fiatalok fogház végrehajtási fokozatú és 44 fő fiatalok letartóztatott – összesen 161 fő – van elhelyezve a megnevezett bv. intézetekben. Közülük aktuálisan 92 fő fiatalok van beiskolázva, illetve a bizonyítvány megszerzését követően még 2 fővel nőni fog ez a szám. 2 fő esetben járványügyi megfigyelést követően fog megtörténni a beiskolázás, 16 éven aluli, tankötelezett fiatalok személy jelenleg 5 fő van.⁴

Az elmúlt, 2020/2021. tanév során összesen 4 454 fő került bevonásra általános iskolai, középiskolai és felsőfokú oktatásba, ebből tanév közben 836 fő beiskolázása történt meg. A fenti összeállításba beleszámít az a 2 511 fő, akik szakmaképzés keretében tettek eredményes vizsgát. Az oktatásba bevontak közül összesen 107 főnek kellett pótvizsgát tennie. Általános iskolai tanulmányokat lezáró bizonyítványt 370 fő, középiskolai bizonyítványt 40 fő – ebből érettségi bizonyítványt 12 fő – fogvatartott kapott.

A különböző szakképesítésekhez szükséges ismereteket iskolarendszerű felnőttoktatás és OKJ felnőttképzés keretében sajátíthatják el a fogvatartottak. A képzések tekintetében a „piacképes” szakmák oktatását szorgalmazza a büntetés-végrehajtás, ezen felül az oktatott/oktatandó szakmák kiválasztásánál minden esetben fontos szempont a hiányszakmák előtérbe helyezése, valamint a bv. intézeteken belüli megvalósíthatóság és gyakorlatszerzési lehetőség figyelembevétele. Figyelmet fordítunk arra, hogy a bv. intézetek illetékességi területén belül működő szakképzési centrumokkal, illetve egyéb felnőttképző intézményekkel a fogvatartotti populáció adottságaihoz illeszkedő képzések megvalósításának lehetőségét folyamatosan vizsgáljuk, monitorozzuk és bővítjük. Preferált szakma a festő-mázoló-tapétázó; burkoló; szakács; kőműves; szárazépítő; lakatos; asztalos; villanyszerelő; informatikus; divatszabó; szociális gondozó; illetve a logisztikai szakember.

A pandémia új kihívásokat állított a reintegrációs szakterületi munkatársak elé az oktatás területén is. A kialakult helyzetre tekintettel – a 2020. március 14-én kiadott 1102/2020-as Korm. határozat alapján – 2020. március 16-ától a civil iskolákban az oktatást tantermen kívüli, digitális munkarendben kellett megszervezni, mely kihatott a bv. szervezetre is. Az online oktatási forma mind a civil életben, mind a bv. szerveken belül érzékeny területnek számított a kezdetekben. A tapasztalatok alapján az online

3 Bács-Kiskun Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet, Fiatalok Büntetés-végrehajtási Intézete – Tököl, illetve a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet szirmabesenyői objektuma.

4 2022. január 10-ei adat. A tanulmányban szereplő adatok forrása: BvOP.

oktatásról elmondható, hogy „jól vizsgázott”, köszönhetően a szakképzési centrumok, az oktatási intézmények és a személyi állomány kiváló együttműködésének. A járvány terjedése miatt a 2020. június 19-én, az országos parancsnok által kiadott Intézkedési Terv már úgy fogalmazott, hogy *„a folyamatban lévő oktatások esetében részesítsék előnyben a digitális úton történő befejezést. Amennyiben kontaktórás megvalósítás történik, abban az esetben törekedjenek a 1,5 m-es védőtávolság megtartására, a védőfelszerelések szabályos viselése mellett.”*

Megemlíteném, hogy ebben az időszakban 29 bv. intézetben volt folyamatban a fogvatartottak oktatása, szakmaképzése. 17 bv. intézet általános iskolai, 19 középiskolai, 4 felsőfokú oktatásban, valamint 23 szakmaképzésben volt érintett. A bv. intézetek a képző intézményekkel folytatott egyeztetés eredményeképpen felmérték azon új képzési lehetőségeket, amelyek a digitális oktatás keretein belül elindíthatók, megvalósíthatók. Kiemelt feladatot jelentett továbbá a rendelkezésre álló számítógépes, informatikai apparátus, valamint a kommunikációs csatornák működését lehetővé tevő hálózati szolgáltatások felmérése, fejlesztése – mindamellet, hogy a fogvatartottak fő kapcsolattartási formája, a videohívás is ezen a csatornán keresztül volt (és jelenleg is) megoldott.

A 2020/2021-es pandémiás időszak alatt 1 111 fő fogvatartott esett ki az oktatásból, amely az egész, érintett tanév beiskolázott létszámának 25%-át jelentette. Az azt megelőző tanévben ez az arányszám szinte ugyanennyi volt (24%, a 2019/2020-as tanévben 1 081 fő esett ki az oktatásból), ennek alapján elmondható, hogy a kiesésre a járványhelyzet nem volt jelentős hatással. Az oktatásból kiesett fogvatartottak jellemzően szabadulás vagy átszállítás miatt, valamint saját kérelemre nem folytatták a megkezdett tanulmányaikat.

A járványhelyzet enyhülésével és az oltottsági arány növekedésével a BvOP Operatív Törzs vezetője által 2021. június 9-én kiadott Intézkedési Terv VII. 2. pontja alapján a bv. szerv területére már a védettségi igazolvánnyal rendelkező civil személyek beléptetése is megengedetté vált, a vonatkozó higiénés és egészségvédelmi szabályok betartása mellett. Ezen döntést természetesen kiterjesztettük az oktatásra is, így ez az intézkedés a 2021/2022. tanév vonatkozásában – már a tervezési szakaszban is – kiemelkedőnek számított.

A fogvatartottak digitális oktatása többféle módon zajlott. Néhány képző intézmény tanárai – a civil életben kialakult sajátossághoz hasonlóan – online módon, élő adásban jelentkeztek be az oktatás megtartására, amit a fogvatartottak zárt láncú televízió csatornán keresztül és/vagy a számukra kiadott és felügyelet mellett használt hordozható számítógépeken, a saját elhelyezésüket biztosító zárkában figyeltek, hallgattak. A legjellemzőbb forma a képző intézmények által digitális úton (elektronikus levélben,

pendrive-on, CD-n) beküldött, és a bv. intézet közreműködésével kinyomtatott tananyag fogvatartottaknak való átadása volt. A dolgozatokat és a szintfelmérőket – a kitöltést követően – a fogvatartottak visszaadták a személyi állomány oktatási feladatokkal megbízott tagjának, vagy saját reintegrációs tisztjüknek. Utóbbiak az anyagokat eljuttatták szkennelt formában vagy postai úton a képző intézmény illetékese részére.

Az eddig eltelt, közel két év tapasztalatai alapján kijelenthető, hogy a bv. szervezet a pandémia által jelentősen befolyásolt fogvatartotti oktatás megvalósítását jól kezelte. Az online formában történő képzés mind a fogvatartottak, mind a személyi állomány kiemelkedő együttműködését megkövetelte. Jó hír, hogy a járvány által elénk gördített akadályoknak és azok megoldásának meglett a gyümölcse, a 2021. szeptemberben és októberben induló tanév esetében az oktatásba bevont és bevonni szándékozott fogvatartotti tervezett létszám jelentősen megemelkedett. Fontos megjegyezni, hogy a jelenlegi szabályozás lehetőséget teremtett arra, hogy a képző intézményekkel együttműködésben kerüljenek meghatározásra az egyes bv. intézetekben a biztosított oktatási formák.

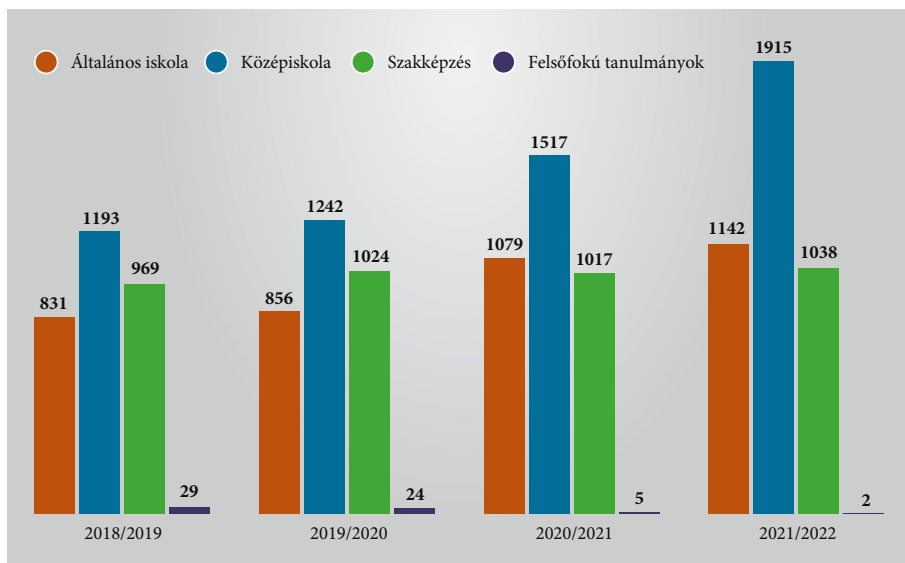
Jelenleg csak 8 bv. intézetben nem zajlik oktatás, ezek jellemzően az elsősorban letartóztatást végrehajtó, megyei jellegű bv. intézetek, továbbá specialitásukból kifolyólag ide tartozik még az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet, valamint a Büntetés-végrehajtás Egészségügyi Központ is. Kizárólag jelenléti oktatást pillanatnyilag 6 bv. intézet biztosít, a jelenléti oktatás és a digitális oktatási formák vegyítésével pedig 16 bv. intézet él.

2017. október 15.	2 956 fő
2018. október 15.	3 073 fő
2019. október 15.	3 582 fő
2020. október 15.	3 673 fő
2021. október 15.	4 097 fő

1. táblázat: A korábbi évek statisztikájához viszonyított beiskolázási adatok

Képzési típusokra lebontva látható, hogy legtöbbször középiskolai tanulmányokat folytatnak évek óta.

1. ábra: Képzési típusok megoszlása az elmúlt három és a jelenlegi tanévben

Valamennyi tanév során dinamikusan változó adatokkal találkozhatunk. Az adatok változása eleve prognosztizálható, tekintettel arra, hogy több, tervezett képzés nem indul be a tanév kezdetekor, illetve vannak, melyek a rövid lefutásuk miatt már tanév közben befejeződnek. Az iskolarendszerű oktatások a szeptember és augusztus közötti időszakot felölelő iskolai tanévhez kapcsolódnak, míg a nem iskolarendszerű képzések az iskolai tanévtől teljesen függetlenül, a naptári év bármely időszakában megindíthatók a megvalósításhoz szükséges források rendelkezésre állása esetén.

Az oktatásban résztvevők számát természetesen befolyásolja az összlétszámhelyzet is. A fogvatartotti létszám az utóbbi időszakban megemelkedett, jelenleg 18 663 fő a nyilvántartott létszám.⁵ Ha csak az elmúlt 6 hónapot vizsgáljuk, megállapítható, hogy közel 1 000 fős emelkedés történt, de a 2019-es átlagléttség például 16 600 fő volt, ami 2 000 fős növekedést jelent. Bár erre vizsgálati módszerek nem állnak rendelkezésre, de kijelenthető, hogy az oktatási létszám emelkedése túlmutat az összlétszám növekedésén, különös tekintettel arra, hogy jellemzően az oktatásba be nem vonható fogvatartottak befogadása növeli jelenleg a létszámot. Ők lehetnek rövid ideig szabadságvesztést vagy elzárást töltők, illetve külföldi állampolgárságú letartóztatottak, jellemzően embercsempészet miatt.

A BvOP Gazdasági Társaságok Főosztályával való szoros együttműködés keretében azon releváns szakmákat gyűjtöttük össze, amelyek vonatkozásában leginkább javasolt

⁵ 2022. január 10-ei adat.

a szakmaképzések szervezése. Felmértük, hogy milyen szakképzettségekre irányuló képzések szervezése szükséges a BvOP és a Bv. Holding Kft. gazdasági társaságai által, valamint a külső gazdálkodó szervezeteknél működtetett foglalkoztatási lehetőségek tekintetében is. Ennek hatására még inkább olyan képzéseket tudunk biztosítani a fogvatartottak részére, melyekkel nem csak a szabad életben tudnak hasznos elfoglaltságot találni, hanem már a bv. keretein belül, szabadságvesztésük alatt is tudják azokat hasznosítani.

Jóvátételi programok

A jóvátételi programok lehetősége a 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 89. § (4) bekezdésében került megfogalmazásra, mely szerint *„az egyéniesített fogvatartási programterv elkészítése során az elítéltet a bv. intézet támogatja a bűncselekmény elkövetéséhez vezető okok felismerésében, a bűncselekmény következményeinek és az okozott sérelmek tudatosításában, valamint a lehetséges helyreállítási-, jóvátételi cselekmények megtervezésében és kivitelezésében”*. A részletes szabályozás korábban országos parancsnoki szakutasításban került megfogalmazásra, amely *„az elítéltek és egyéb jogcímen fogvatartottak közösségi jóvátételi programjának végrehajtásáról”* szólt. A részletszabályok jelenleg a BvOP Fogvatartási Ügyek Szolgálatára által kezelt, szakmai eljárásrendben szerepelnek.

A jóvátétel célja a jogerős szabadságvesztést töltő vagy egyéb jogcímen fogvatartottak egyéni önértékelésének fejlesztése, belső motivációs bázisának megteremtése, az elkövetett bűncselekmény kompenzálásának elősegítése, ezáltal a bv. szervezet társadalmi megítélésének javítása. Közvetett célként jelenik meg továbbá a helyi közösség érzékenyítése és a bv. intézetekben folyó reintegrációs tevékenységek megismertetése. Ezek összességében hozzájárulhatnak a szabadult fogvatartottakkal szembeni előítéletek enyhítéséhez. Gönczöl Katalin szerint megbánásra, büntudatra, jóvátételre senki nem kényszeríthető, de ha erre hajlandónak mutatkozik, akkor ezt a büntető igazságszolgáltatás rendszerének honorálnia kell.⁶

A jóvátételi munka a fogvatartottakat felelősségvállalásra ösztönzi, igyekeznek valamit visszaadni abból, amit bűncselekményükkel „elvettek” a társadalomtól. Fontos, hogy az elítéltek szívesen vállalják ezt a munkát, mely segít nekik abban, hogy a társadalom hasznos tagjának érezzék magukat és csökkenjen a bűncselekményük miatt a társadalom irányába érzett szégyenérzet, büntudat, ezeken túl pedig változatosságot is hoz a bezárva töltött mindennapokban a külső helyszínen történő munkavégzés. A végrehajtás önkéntességen alapul, a jelentkezők száma szinte mindig meghaladja a meghatározott létszámot, azonban csak az együttműködő, rendkívüli események szempontjából alacsony kockázattal bíró fogvatartottak vehetnek részt a munkában.

6 Gönczöl K. (2010) p. 3-8.

A bv. szervezet folyamatos és kiemelt figyelmet fordít ezen programok lebonyolítására. A partnerszervek elsősorban állami, önkormányzati, egyházi fenntartású intézmények vagy közhasznú jogállású civil szervezetek. Köztük és a bv. intézetek közötti együttműködési vagy eseti megállapodás megkötését követően kezdődhetnek meg a szervezési feladatok. Fontos megemlíteni, hogy a jóvátételi programban történő részvételért külön díjazásban nem részesülnek a bevontak.

Minden hazai bv. intézetnek van jóvátételi programja, amelynek keretében elsősorban közintézményeknek igyekeznek munkájukkal segíteni. Iskoláknak, óvodáknak, kórházaknak, bíróságoknak, idősek otthonának takarítanak, bútorokat építenek, felújítanak, gyűjtéseket szerveznek vagy akár havat takarítanak, attól függően, hogy éppen mikor, mire van szükség.

A bv. szervezet már hosszú ideje részt vesz az országosan, évente megszervezett „TeSzedd! – Önkéntesen a tiszta Magyarországért” mozgalomban, így már több tonna szemetet és illegális személtlerakó helyet sikerült felszámolniuk a fogvatartottaknak is. A környezet védelméért az elítéltek ezen a programon kívül is sokat tesznek, az ehhez hasonló kezdeményezések rendszeresek. A közterületek, temetők takarításában kivétel nélkül az ország minden bv. intézete évről évre részt vesz.

2. ábra: A Békés Megyei Bv. Intézet környezetvédő akciója⁷

Fentiekén túlmenően, a bv. szervezet a korábbi években több alkalommal is részt vett az árvíz elleni küzdelemben. A személyi állomány és az elítéltek országszerte rendszeresen részt vállalnak a katasztrófa sújtotta területeken a különböző védekezési, helyreállítási munkálatokból. Önzetlenül, példás fegyellemmel és kitartással, gyakran szélsőséges időjárási körülmények között is segítik a bajba jutottakat. 2016-tól közel 650 alkalommal valósult meg jóvátételi program, 4 340 fő fogvatartott bevonásával.

⁷ Forrás: <https://bv.gov.hu/hu/intezetek/gyula/hirek/2554> (2022. január 10.)

Fontos kiemelni, hogy a pandémiás időszakban sem csökkent a jóvátételi programok száma, inkább azok jellege változott meg. Előtérbe került az intézetelhagyást nem igénylő programok megszervezése. Az elmúlt két évben megvalósult, sajtónyelvű események a következők voltak:

Köszönetnyilvánítás az egészségügyi dolgozóknak; Sopronkőhidai Fegyház és Börtön

3. ábra: Köszönetnyilvánítás az egészségügyi dolgozóknak

Ezen jóvátételi programot fogvatartottak kezdeményezték annak érdekében, hogy köszönetet mondjanak az egészségügyi dolgozóknak a pandémiás időszakban nyújtott helytállásukért, fokozott munkavégzésükért. A programban 31 fő fogvatartott vett részt, akik a köszönetnyilvánítással egyidejűleg kifejezték azt is, hogy aggódnak családtagjaikért, szeretteikért.⁸

Tavaszi dekorációkészítés; Kalocsai Fegyház és Börtön

4. ábra: Tavaszi dekorációkészítés

Kalocsa Város Önkormányzata Szociális Központjának javára jóvátételi program valósult meg a Kalocsai Fegyház és Börtönben. A jóvátételbe bevont fogvatartottak

8 Forrás: <https://bv.gov.hu/hu/intezetek/sopron/hirek/3840> (2022. január 10.)

közel 50 db krepp papírvirágot készítettek tavaszi dekoráció céljából. Az átadásra 2020. március 4-én került sor a bv. intézet területén.⁹

Ülünk és olvasunk; Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bv. Intézet

5. ábra: Ülünk és olvasunk

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bv. Intézet fogvatartottjai a közösség ellen elkövetett bűncselekmény által okozott kárt szimbolikus módon kívánták jóvátenni, így a Vakok és Gyengénlátók számára hangoskönyvet készítettek. Felolvasásra került Szvetlana Alexijevics „Csernobili ima” című, irodalmi Nobel-díjas alkotása. A részt vevő fogvatartottakat nagyon mélyen megérintette a feladat, ezért komoly hangsúlyt fektettek önkéntes tevékenységükre, mely 10 napon át, 67 munkaórában, körülbelül 40 óra intenzív olvasással töltött időt vett igénybe. A jóvátételi programban 6 fő fogvatartott vett részt, akik óriási lelkesedésükkel kimagasló teljesítményt nyújtottak. A felolvasások alkalmával rendkívül figyelmeztetett, egymás munkáját segítve működtek közre a legjobb eredmény elérése érdekében.¹⁰

Egytálétel; Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bv. Intézet

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bv. Intézet konyháján dolgozó fogvatartottak 100 adagos egytálétel készítését vállalták, melyet jóvátételi program keretén belül felajánlottak a Magyar Vöröskereszt helyi szervezete által működtetett Hajléktalanokat Gondozó Központ lakói számára. Az étel átadása a gondozó központban történt, ahol 1 fő fogvatartott jelképesen nyújtotta át az elkészült ételt a központ vezetője részére, illetve tálalta azt a lakók számára.¹¹

9 Forrás: <https://bv.gov.hu/hu/intezetek/kalocsa/hirek/3537> (2022. január 10.)

10 Forrás: <https://bv.gov.hu/hu/intezetek/nyiregyhaza/hirek/3459> (2022. január 10.)

11 Forrás: <https://bv.gov.hu/hu/intezetek/miskolc/hirek/4396> (2022. január 10.)

6. ábra: Egytálétel

Ajándéktárgyak a gyermekeknek, Kiskunhalasi Országos Bv. Intézet

7. ábra: Ajándéktárgyak a gyermekeknek

A kiskunhalasi Semmelweis Kórház gyermekosztályának készítettek ajándéktárgyakat a fogvatartottak karácsonyra, hogy egy kis örömet szerezzenek azoknak a gyermekeknek, akiknek az ünnepeket a kórházban kell tölteniük.¹²

Elítéltek takarították a sírokat; Bács-Kiskun Megyei Bv. Intézet

8. ábra: Elítéltek takarították a sírokat

12 Forrás: <https://bv.gov.hu/hu/intezetek/kiskunhalas/hirek/4670> (2022. január 10.)

A Bács-Kiskun Megyei Bv. Intézet 28 elítélte takarította szabadnapján a Kecskeméti Református Temető sírjait. A fogvatartottak megközelítőleg ötezer négyzetméteren tették rendbe a régi sírokat, utakat. A Kecskeméti Református Egyházközség és a bv. intézet kapcsolata két évtizedes múltra tekint vissza. A munkában olyan fogvatartottak vehettek részt, akiknek magaviselete kifogástalan és emellett munkát is végeznek.¹³

„Legyen TERED” építészeti bűnmegelőzési program Kőbányán

9. ábra: „Legyen TERED” építészeti bűnmegelőzési program

A Budapest X. kerületének Kolozsvári-Ónodi utca sarkán található terület megújítását célzó program megvalósításában a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet is szerepet vállalt. A „Legyen TERED” nevű, bűnmegelőzési szempontból is kiemelkedő kezdeményezés az önkormányzat együttműködésével, valamint a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács támogatásával valósul meg. A bv. intézet fogvatartottjai több alkalommal vettek részt – jóvátételi munkavégzés keretében – növények ültetésében, gyeperesítésben, lerakásban, valamint tereprendezési munkálatokban.

Fülemüle a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bv. Intézetben

A jóvátételi program során szabadultak fejezték ki szimbolikusan az elkövetett bűncselekménnyel szembeni őszinte megbánásukat. A szolnoki Szent Tamás Görög Katolikus Óvoda és Általános Iskola kérésére az iskola udvara került rendezésre. A programban résztvevők a zöldhulladékot összegyűjtötték és díszcserjéket ültettek, valamint saját maguk által készített madáretetőket helyeztek ki. Az elvégzett területrendezés és a környezet szépítése a gyermekek és a pedagógusok „iskolai életterében” minőségi változást eredményezett.¹⁴

13 Forrás: <https://bv.gov.hu/hu/intezetek/kecskemet/hirek/4520> (2022. január 10.)

14 Forrás: <https://bv.gov.hu/hu/intezetek/szolnok/hirek/3219> (2022. január 10.)

10. ábra: Fülemüle

A bemutatott közösségi jóvátételi programoknak köszönhetően az okozott sérelem, kár szimbolikus helyreállítása megvalósult, ezáltal lehetővé vált a szűkebb és tágabb értelemben vett közösség kiengesztelése, a befogadó attitűd erősítése. A fogvatartottak a jóvátételi programok vonatkozásában szinte kivétel nélkül pozitív tapasztalatokról számolnak be, és az sem elhanyagolható, hogy örömeiket lelik az előkészületekben és megvalósításban is.

Összegzés

Összességében elmondható, hogy folyamatosan nő a fogvatartottak beiskolázási aránya, évről évre egyre többen jelentkeznek iskolába, akarnak szakmát tanulni. A különféle motivációs lehetőségek (az egyéni és csoportos foglalkozások, motivációs beszélgetések, a jövőkép kialakulását szolgáló foglalkozások) nagyban hozzájárulnak ennek az eredménynek az eléréséhez. A Bv. Kódex 95. § (3) bekezdése által megjelenített egyéniesített fogvatartási programterv folyamatos vizsgálata segít abban, hogy az adott személy folyamatában nyomon követhesse saját viselkedésének, fogva tartása alatt tanúsított együttműködő magatartásának alakulását. Fontos, hogy ezt a programtervet a személyi állomány a fogvatartottal közösen alkotja meg és monitorozza az előrehaladást. A bv. intézetek reintegrációs szakterületi munkatársai azon dolgoznak, hogy a fogvatartottak állandó visszajelzést kapjanak a fogvatartás alatt megtett cselekvéseikről, a mutatott viselkedésükről, a korrekciós lehetőségekről, illetve arról, hogyan tudnák még teljesebbé tenni a mindennapjaikat a bv. intézetekben. Ehhez nyújt megfelelő alapot a foglalkoztatás, melybe beletartozik az oktatás, a munkáltatás, valamint a mintákat átadó, lehetőségeket felvonultató programokon való részvétel. A reintegrációs szakterületek mindig jelentős hangsúlyt fektettek arra, hogy a fogvatartottak felismerjék, hogy eredményesebb lehet számukra a civil társadalomba történő adaptáció, amennyiben rendelkeznek szakképzettséggel. A foglalkoztatás hasznos a bv. szervezetnek és hasznos a fogvatartottnak. Idejüket és energiájukat társadalmilag elfogadott és a bv.

szervezet biztonságát támogató programokra koncentrálnak, míg ez alatt ők olyan tudást, szakmát, végzettséget szereznek, amivel boldogulhatnak a szabad életben, esélyt kapnak a helyes útra téréshez.

Felhasznált irodalom

A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által 2006. január 11-én elfogadott, a Miniszteri Bizottság Európai Börtönszabályokról szóló R/2006/2 ajánlása a Tagállamok számára, forrás: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:KOAFVm8UIhkj:https://rm.coe.int/16804d4ee0+&cd=1&hl=hu&ct=clnk&g=hu> (Letöltve: 2022. január 10.)

Gönczöl Katalin (2010): A bizalom és a jogállami kriminálpolitika. In: A helyreállító igazságszolgáltatás európai jó gyakorlatai a büntetőeljáráásban. Konferenciakötet. (Szerk. Gyökös Melinda, Klopfer Judit, Lányi Krisztina.) Budapest, IRM. 3-8. old.

<https://bv.gov.hu/hu/intezetek/gyula/hirek/2554>

<https://bv.gov.hu/hu/intezetek/sopron/hirek/3840>

<https://bv.gov.hu/hu/intezetek/kalocsa/hirek/3537>

<https://bv.gov.hu/hu/intezetek/nyiregyhaza/hirek/3459>

<https://bv.gov.hu/hu/intezetek/miskolc/hirek/4396>

<https://bv.gov.hu/hu/intezetek/kiskunhalas/hirek/4670>

<https://bv.gov.hu/hu/intezetek/kecskemet/hirek/4520>

Nyesténé Jánkfalvi Zita (2012): Elkövettem, megbántam, jóvátenném – Resztoratív gyakorlatok a börtönben, Börtönügyi Szemle 2012/2 14-28. old. (Letöltve: 2022. január 10.)

